

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 4 mars 1927 kl. 5 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion om tull å förädlade träd av äpple, päron, plommon och körsbär.
(1:a avd.)

I en inom första kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 58, har herr *Adolf Dahl* hemställt, »att riksdagen ville besluta sådan förändring i tulltaxan, att tullen å förädlade träd av äpple, päron, plommon och körsbär bestämmes till 60 öre pr kilogram».

I motionen avsedda träd äro enligt rubriken 130 b i tulltaxan åsatta en tull av 7 öre för kilogram.

Utskottet.

Motionen.

I motiveringen till sin hemställan har motionären framhållit, hurusom en stark import av fruktträd påginge till vårt land. De importerade fruktträden lockade genom avsevärt lägre priser än dem, som de inhemska plantskolorna kunde erbjuda, men vore ofta av mindervärdig beskaffenhet eller, såsom uppvuxna i annan jordmån och under andra klimatiska förhållanden än i Sverige förekommande, olämpliga att här odlas. Med de fria och okontrollerade former, varunder ifrågasvarande import för närvarande ägde rum, hade konsumenten — jordbrukaren, lägenhetsinnehavaren och trädgårdskolonisten — icke någon garanti för beskaffenheten av vad han köpte och planterade i sin trädgård.

Den föreslagna tullförhöjningen vore ägnad att tillförsäkra köparen bättre plantor och därmed utsikt till högre skörd. Någon prisförhöjning behövde knappast befaras, då den inhemska konkurrensen vore tillräckligt stark för att hålla priserna nere.

Bevillningsutskottet har, efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran, mottagit utlåtande av lantbruksstyrelsen i anledning av förevarande motion. Utlåtandet åtföljer i avtryck såsom bilaga 1 detta betänkande. Därjämte har utskottet från Göteborgs trädgårdsförening mottagit ett yttrande, vilket likaledes bifogas betänkandet (bilaga 2).

Utredning.

Under hänvisning till innehållet i nämnda bilagor ävensom till motionen får utskottet för egen del anföra följande.

Utskottets
yttrande.

Det synes utskottet vara av största vikt, att det intresse för fruktodling, som under senare år alltmera utvecklats i landet och som även på olika sätt rönt uppmuntran av det allmänna, icke motverkas genom nedslående erfarenheter vid odling av mindre lämpliga träd. Även ur ekonomisk synpunkt är det givetvis angeläget, att vid fruktodling förebygga användningen av träd, som icke hava utsikt att i sådan jordmån och under de klimatiska förhållanden, som det här kan vara fråga om, giva god skörd.

Risker av antydda slag kunna föreligga vid okontrollerad försäljning av fruktträd vare sig dessa äro av inhemskt ursprung eller importerade, men de äro måhända särskilt framträdande vid den betydande införsel från utlandet, som på sätt motionären angivit och lantbruksstyrelsen bestyrkt pågår. Därför torde den i motionen föreslagna tullförhöjningen kunna antagas i viss mån vara ägnad att motverka de förefintliga olägenheterna. Vid sådant förhållande och då, av skäl som ovan efter motionären angivits och även av Göteborgs trädgårdsförening bestyrkts, någon prisförhöjning å fruktträd icke torde behöva befaras såsom följd av tullförhöjningen, har bevillningsutskottet ansett sig böra förorda bifall till det förevarande förslaget, fastän detsamma enligt utskottets övertygelse icke är ägnat att helt avhjälpa de påpekade missförhållandena.

Den avfattning av de ändrade bestämmelserna, som utskottet nu går att föreslå, är uppgjord i samråd med byråchefen i generaltullstyrelsen T. Alsén, vilken av utskottet i sådant hänseende anlitats såsom sakkunnig.

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av herr Adolf Dahls förevarande motion I:58, om tull å förädlade träd av äpple, päron, plommon och körsbär, måtte besluta, att nedan angivna del av gällande tulltaxa skall erhålla följande ändrade lydelse:

Växter, ej särskilt nämnda:
levande:

130 a.	— — — — —	
130 b.	förädlade träd av äpple, päron, plommon och körsbär	1 kg. 60 öre.
130 c.	andra	1 kg. 7 öre.
	<i>Anm. 1.</i> — — — — —	
	<i>Anm. 2.</i> — — — — —	
	<i>Anm. 3.</i> — — — — —	

Stockholm den 4 mars 1927.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Johan Nilsson i Kristianstad, Wohlin, Wigforss, Boman, Björnsson, friherre Beck-Friis, Bergman, Johansson i Arkösund, Hedlund i Östersund, Bengtsson i Kullen, Nylander, Björklund, Wahlmark, Johansson i Hornsberg, Olsson i Gävle, Ljunggren, Nilsson i Hörby, Johansson i Krogstorp och Werner.

Reservationer:

av herrar *Wigforss, Hedlund* i Östersund, *Björklund, Wahlmark, Olsson* i Gävle och *Werner*, vilka anfört följande:

»Vi hava icke blivit övertygade om, att det i förevarande motion begärda tullskyddet skulle komma att innebära någon garanti för vare sig den inhemska produktionen eller konsumtionen. En sådan skulle enligt vår mening i långt högre grad ligga i en bestämmelse om ursprungsbeteckning. Härigenom skulle nämligen köparna sättas i tillfälle att på ett helt annat och mera effektivt sätt skilja på svensk och utländsk vara, och därutöver skulle genom denna bestämmelse köparna även kunna beredas skydd mot de mindre vackra affärsmetoder, som nu kunna praktiseras av vissa mindre nogräknade svenska affärsmän. På grund härav och då förslag om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i nu berörda ämne icke kunnat framställas inom bevillningsutskottet, hava vi måst, under uttalande av vår nu angivna mening, inskränka oss till att hemställa,

att herr Adolf Dahls förevarande motion I:58 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd»; samt

av herr *Nilsson* i Hörby.

Kungl. Lantbruksstyrelsen.

Till riksdagens bevillningsutskott.

Genom Kungl. Maj:ts remiss har kungl. lantbruksstyrelsen anbefallts att till Eder avgiva yttrande över en av ledamoten utav riksdagens första kammare Adolf Dahl inom samma kammare väckt motion (nr 58) vari hemställts, att riksdagen ville besluta sådan förändring i tulltaxan, att tullen å förädlade träd av äpple, päron, plommon och körsbär bestämdes till 60 öre per kilogram.

På grund härav får lantbruksstyrelsen anföra följande.

Med varje år blir trädgårdsodlingen en allt viktigare näring. Redan det förhållandet, att enligt de så kallade mellanhandssakkunnigas utredning år 1920 i riket funnos cirka 7,000 frukt- och grönsaksaffärer — vari dock icke inräknats vare sig torgmäglare eller cirka 2,000 förefintliga blomsterbutiker — utgör ett påtagligt bevis för omfattningen av den inhemska produktionens storlek och ekonomiska betydelse. Importerade trädgårdsprodukter, inklusive sydfrukt, vilkas värde 1925 uppgick till i runt tal 36.4 miljoner kronor, torde i stort sett distribueras genom andra affärer än de ovan nämnda.

Enligt statistisk årsbok utgjorde befolkningsgruppen »*övriga jordägare, trädgårdsodlare*» vid 1920 års folkräkning 50,588 personer (med familjemedlemmar 133,096), varav antalet *yrkesträdgårdsmästare* med familjemedlemmar uppgick till 30,948. Befolkningen inom denna speciella yrkesgrupp företer den anmärkningsvärda ökningen av 34.1 procent under loppet av tio år. Tages härtill i betraktande, att enligt samma folkräkning funnos 293,867 godsägare, hemmansägare, brukare, jordtorpare, högre förvaltningspersonal i jordbruk, vilka till avsevärd del torde kunna anses vara trädgårdsinnehavare, samt att det finnes cirka 30,000 till stadsbefolkningen hörande koloniträdgårdsinnehavare, kan man förstå, vilken omfattning trädgårdsskötseln verkligen fått inom landet.

Genom det med varje år stegrade intresset för egnahemsbildning följer givetvis en ökning av trädgårdsarealen, ty anläggningen av ett eget hem omfattar i regel jämväl trädgård. Att planterandet av fruktträd därvid blir föremål för nybyggarens särskilda odlarglädje och första omsorg är allom känt. Men han saknar erfarenhet om de fruktsorter, som just i hans trädgård äro de mest lämpliga. Denna bristande efarenhet plägar ofta utnyttjas av påpassliga affärsmän och agenter, som sakna icke blott kunskaper om fruktodling utan även intresse för att odlaren skall få utbyte av de träd, han köper och planterar. Till följd av det inom vissa delar av landet förefintliga och inom andra stora delar av landet starkt växande intresset för trädgårdsskötsel bland lägenhetsinnehavare och nybyggare få sådana icke fackkunniga personer, som i främsta rummet importera eller sälja billiga utländska fruktträd, goda tillfällen att till en okritisk allmänhet sälja sådant växtmaterial, som överhuvudtaget aldrig borde planteras i svensk jord. Då härtill kommer, att ett stort antal köpmän, som saluhålla utländska växter, icke idka plantskolerörelse utan bedriva sin handel under okontrollerbara former, stå trädgårdsodlarna fullkomligt rättslösa inför dylika försäljare, som efter gottfinnande kunna sätta namn på utbudna fruktträd.

Enligt lantbruksstyrelsens förmenande är därför det ledande motivet i ovannämnda motion av sådan betydelse för landets fruktodling, att effektiva och snabba åtgärder äro nödvändiga till förhindrande av en för vår fruktproduktion i hög grad fördärvlig import av fruktträd.

För att lämna en föreställning om storleken av importen utav levande växter (stat. rubr. nr 130 C) må anföras följande siffror, vilka angiva importen i kilogram åren 1915—1925:

1915	1916	1917	1918	1919	1920
654,949	835,397	913,174	1,012,310	1,228,597	1,468,400
1921	1922	1923	1924	1925	
1,280,136	1,438,717	1,599,394	1,283,945	1,243,758	

Den under de anförda tvenne sista åren något minskade importen torde bero på den förödelse, den hårda vintern åstadkom inom vissa växtexporterande länders plantskolor.

Specificerade uppgifter om importen av fruktträd och bärbuskar kunna ej lämnas, då under nyssnämnda statistiska nummer innefattas alla slag av levande växter, som ej expedieras i kruka, balja eller korg med jord.

Betydelsen av importsiffrorna beträffande fruktträd och bärbuskar torde bäst belysas mot bakgrunden av motsvarande siffror för tiden närmast före världskriget, vilka siffror framgå av följande sammanställning rörande importen i kilogram av levande växter (stat. nr 130 B) under åren 1907—1914:

1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914
401,997	401,843	401,329	429,738	467,204	511,374	565,517	473,160

Medan importen före kriget, från 1907 till 1914, rörde sig om i medeltal fyrahundra till femhundra tusen kilogram, har den från och med 1915 stadigt ökats och uppgår nu till omkring 800,000 kilogram *mera* än normalbehovet före kriget.

På grund av bland annat sämre klimatiska och delvis även jordmånsförhållanden är det omöjligt att i Sverige producera träd och buskar till samma priser, som större utländska exportfirmor kunna erbjuda. Helt naturligt för övrigt emedan man i sydligare länder med längre vegetationsperiod kan på 2 år frambringa salutugliga träd, medan härför fordras 3 år i vårt land. I gengäld bliva emellertid här i landet efter lämpliga metoder uppdragna plantor såväl till form som motståndskraft betydligt överlägsna importerade plantor och äro mer än väl värda det högre pris, de på grund av större produktionskostnader betinga.

Måhända torde invändas, att handeln med fruktträd och bärbuskar i likhet med andra grenar å handelns vidsträckta område måste bära sin del av tidens svårigheter. Emellertid är framgången av landets fruktodling på det allra intimaste knuten till *möjligheten för trädgårdsodlare att erhålla inom landet under decennier på olika breddgrader och i olika jordmån prövade sorter.*

I detta sammanhang må erinras om pomologiska föreningens omfattande 26-åriga verksamhet, som till väsentlig del är baserad på understöd av statsmedel. Dess verksamhet började taga mera fasta former i och med det understöd av statsmedel började utgå. En annan verksamhet, som omfattar alla de fruktodlande delarna av riket och som sammanfaller med pomologiska föreningens verksamhet, är bildandet på hushållningssällskapens initiativ av fruktodlarföreningar, vilkas antal för närvarande uppgår till om-

kring 500 med ett sammanlagt medlemsantal av över 20,000. En var av dessa föreningar har minst en särskilt anställd fruktträdsskötare. Sedan 1920 har genom av riksdagen beviljade medel beretts möjlighet till bättre utbildning av 80 sådana fruktträdsskötare årligen. Om koloniträdgårdsföreningarnas betydelse torde här ej behöva ordas.

Vad från det allmännas sida gjorts för fruktodlingen är sålunda betydande. Kommer emellertid landet alltfört att översvämmas av olämpliga utländska träd utav vanligen okända, oprövade sorter, ligger det nära till hands antaga, att allt arbete, som under de sista decennierna nedlagts med anlitande av statens och hushållningssällskapens hjälp, till stor del blir värdelöst.

Det råder knappast tvivel därom, att omständigheter av ovan antytt slag utgjort anledningen till de i flertalet länder genomförda importrestriktionerna med avseende å levande växter. I Nordamerikas förenta stater råder totalt importförbud för levande växter. Införseln av växter till Tyskland och Italien är genom höga tullar i stort sett omöjliggjord. I Finland verkar en tull av 6 mark per kilogram levande växter prohibitivt. Under sådana förhållanden blir vårt land utsatt för en så mycket mer omfattande export från vissa länder av levande växter, en omständighet, som det ligger största vikt uppå att förebygga.

Med de fria okontrollerade former, varunder ifrågavarande import för närvarande äger rum, har konsumenten — jordbrukaren, lägenhetsinnehavaren och trädgårdskolonisten — ofta nog icke någon garanti för beskaffenheten av vad han köper och planterar i sin trädgård.

Säkert är, att hit importeras stora mängder mindervärdiga fruktträd och bärbuskar, vilka ej borde användas till plantering. Dessutom äro sorterna ofta olämpliga för odling inom landet. Dessa importalster, som spridas på andra vägar än genom landets välkända plantskolor — många gånger under felaktiga uppgifter om ursprung och sort — locka genom sitt i förhållande till inhemsk vara låga pris, ehuru de i verkligheten för köparen på grund av sin mindervärdighet bliva oskäligt dyra. Till belysande härav må anföras, att — enligt vad föreståndaren för lantbruksakademiens trädgårdsskola efter en i november 1926 företagen föredragsturné i Norrland underhand meddelat — agenter för några år sedan försålde stora mängder utländska fruktträd i bland annat östra delen av Jämtland. Alla dessa träd hava enligt uppgift dött ut, varigenom odlarna åsamkats stora förluster, varjämte intresset för trädgårdsodling i nämnda del av landet lidit svårt avbräck. Om liknande erfarenheter kunna trädgårdskonsulenterna meddela upplysning.

Då införseln till riket av billiga och samtidigt för flertalet av landets olika klimatområden olämpliga sorter även torde föranleda stor minskning av landets egen produktion av sorter, som genom decenniernas försök och forskning visat sig vara nödvändiga för vår fruktproduktion, får en sådan import anses bidraga till undanträngande av landets ifrågavarande, värdefulla och härdiga, inhemska växtbestånd. Detta vill med andra ord säga, att om i sydligare länder odlade träd i alltjämt ökad utsträckning importeras, detta efterhand kan komma att medföra ett successivt förintande av det för landet specifika, lämpliga fruktträdsbeståndet. Starka tendenser i denna riktning förefinnas redan. I inom lantbruksstyrelsen tillgängligt statistiskt material från ett tjugotal av landets plantskolor har förökningen av fruktträd reducerats från i medeltal 580,000 under femårsperioden 1920—1924

till 390,000 år 1925. I stället har övergång börjat ske till odling av lantbruks- och köksväxter.

Vad som i sådant avseende gäller import av skogsfrö och skogsplantor (se sid. 21—30 i statens offentliga utredningar 1922: 25, jordbruksdepartementet) synes även gälla fruktträd. Då vid utfärdande av fröimportförbud hänsyn tagits till de uti ifrågavarande betänkande anförda omständigheter med avseende på skogsfrö samt tallfrö belagts med en tull av 6 kronor per kilogram, synas likartade skäl föreligga till stävande av importen utav fruktträd.

Som en naturlig följd av berörda förhållanden inom skogsskötseln strävar varje samvetsgrann skogshushållare att för skogsodling erhålla frö eller plantor av en för orten lämplig ras. Kravet på säker kännedom om trädens proveniens har också allt starkare framträtt. Det synes också vara ett allmänt intresse, att möjligheterna för trädgårdsodlaren att städse äga tillgång till säkra och avkastningsrika sorter underlättas.

Då sådana olikheter gälla ifråga om vissa skogsträd, t. ex. tallen, beträffande olika *raser* av samma växtslag, så kan det starkt ifrågasättas, om icke sydligare länders *sorter* eller sorter, odlade i sydligare och bättre klimat än vårt, förhålla sig på enahanda sätt vid odling i vårt land med dess strängare klimat. Detta är för övrigt otaliga gånger bevisat genom misslyckad plantering i Sverige av utländska fruktträd och sorter. Härtill kommer ännu en omständighet. För ekonomisk odling av frukt ligger det stor vikt uppå, att olika fruktarters blommor bliva väl befruktade med ståndarmjöl från andra sorter. Ett alltsedan 1912 och ännu pågående, omfattande systematiskt arbete att bringa klarhet i denna vitala fråga har lett till utomordentliga praktiska resultat med våra värdefullaste i landet odlade sorter. Därför föreligger även beträffande fruktträdens pollinering en fara av okontrollerad import av även i pollineringshänseende okända sorter.

Faran av ifrågavarande import är i första hand minskad produktion av frukt. Skall därför icke den svenska fruktodlingen gå avsevärt tillbaka, anser lantbruksstyrelsen det nödvändigt, att kraftiga och snara åtgärder till avvärjande av denna fara vidtagas från statsmakternas sida.

De åtgärder, som härvidlag kunna tänkas komma till användning, äro förbud mot import av levande växter samt tullar.

Beträffande importförbud kunna två vägar anlitas, antingen villkorligt förbud — sådant gäller för import av frö — med möjlighet att meddela licens, eller totalt importförbud.

Vad först det sistnämnda alternativet beträffar, torde detsamma näppe- ligen låta sig genomföra, bland annat av handelspolitiska skäl.

Vid importförbud med licensgivning ankommer det på vederbörande myndighet att efter prövning i varje särskilt fall reglera importen. Kunde man, liksom beträffande import av frö utav gagnväxter, från officiell myndighet i exportland erhålla bevis om sortäkthet och övriga egenskaper, som lämnade odlarna nödiga garantier om odlingsvärde, hårdighet, lämplig form m. m., vore denna utväg utan tvivel den mest ändamålsenliga. Då emellertid odlaren vid köp av fruktträd är helt hänvisad till utländsk försäljares egna uppgifter om sortäkthet m. m., är det fullkomligt uteslutet att genom importförbud med licensgivning kunna stävja till och med uppenbart bedrägligt förfarande vid införsel av fruktträd. Till belysande härav må följande exempel anföras. En mindre jordbrukare köpte från person, som drev handel med importerade plantskolealster, ett större antal träd av fem för köparens ort lämpliga sorter. Då träden efter 4—5 år började bära frukt,

visade sig alla under fem olika namn erhållna träd vara av *samma* sort, men icke av någon av de beställda sorterna. Inför dylika olägenheter vid köp av utländska plantor står odlaren fullkomligt rättslös.

Till reglerande av fruktträdsimporten och därmed till främjande av landets fruktproduktion synas därför andra utvägar böra anlitas, och vill lantbruksstyrelsen för sin del förorda en i enlighet med ifrågavarande motion höjd tullavgift.

De skäl, som i allmänhet kunna anföras mot relativt höga tullar, torde här lika litet som vid import av t. ex. tallfrö kunna tillmätas giltighet. I detta fall skulle nämligen tullen beröra endast trädgårdsinnehavarna själva och kan betraktas som en deras inre angelägenhet. Dylik tull kan ej heller på något sätt bidra till höjande av prisläget på frukt och bär, vilka såsom konsumtionsartiklar äro av intresse för de icke trädgårdsidkande samhällslagren. Genom tull av 60 öre per kilogram blir importen av fruktträd givetvis icke stängd. Den, som önskar införa träd av t. ex. nya för provning avsedda sorter, skulle fortfarande bliva oförhindrad att göra det, men däremot torde det vid sistnämnda tullsats icke ligga i någons intresse att basera affärsverksamhet på utländsk produktion av träd.

I detta ärendes slutliga handläggning hava deltagit generaldirektören Insulander, byråcheferna Bjurstedt och von Zweigbergk samt byrådirektören Sonesson.

Stockholm den 12 februari 1927.

Erik Insulander.

Nils Sonesson.

Bilaga 2.

Göteborgs trädgårdsförening,
Göteborg.

Riksdagens bevillningsutskott, Stockholm.

Anmodade att uttala oss rörande herr A. Dahls motion om förhöjd tull å fruktträd, få vi härmed avgiva följande yttrande:

Den av motionären anförda motiveringen för förhöjd tull torde icke kunna vederläggas.

Visserligen torde de ledande firmorna inom branschen utöva en fullt tillfredsställande kontroll över att de av dem importerade träden utgöras av för landet lämpliga sorter, äro sortäkta och förädlade på lämpliga grundstammar samt av förstklassig kvalitet.

Den största delen av denna import går dock icke genom dessa firmor utan genom mer eller mindre tillfälliga importörer, och att en icke ringa del av denna import utgöres av realisationsvara, ofta hopbragt från ett flertal plantskolor, och inköpta utan avseende på sorternas lämplighet för vårt land, torde icke kunna bestridas.

Att dessa fruktträd sedan ofta säljas under helt andra namn än de ursprungliga är också välbekant. Den allra största delen av denna import torde avsättas bland kolonister, lägenhetsinnehavare och mindre jordbrukare, vilka oftast ha mycket liten möjlighet att kontrollera att varan är vad den utgives för. Och då de möjligen, sedan träden efter ett antal år börjat

sätta frukt, kunna fastställa att de blivit bedragna beträffande sorterna, är importören ej sällan för länge sedan borta från orten.

De i de svenska trädskolorna uppdragna fruktträden äro numera av fullt ut lika god kvalité som i de förnämsta utländska trädskolorna och då de svenska trädskolornas produktion *av fruktträd* sedan flera år tillbaka torde betydligt överstiga landets hela behov, förefinnes numera intet behov av import av fruktträd.

Beträffande faran för att förhöjd tull skulle framkalla prisförhöjning å fruktträd, torde denna risk icke föreligga, enär, såsom redan anförts, de svenska trädskolornas produktion *av fruktträd* redan nu är för stor och säkerligen efter en tullförhöjning ytterligare komme att ökas, så torde den hårda konkurrensen trädskolorna emellan säkerligen utöva en tillräcklig prisreglerande inverkan.

Då slutligen den föreslagna tullen icke kan anses nämnvärt försvåra importen av nya, här i landet ännu oförsökta sorter för provodling eller förökning, anse vi oss icke kunna underlåta att tillstyrka bifall till motionen.

Göteborg den 9 februari 1927.

Göteborgs trädgårdsförening

u. p. a.

Erik Hjelm.